

Державний вищий навчальний заклад  
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет гуманітарної та економічної освіти  
Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін



**РОБОЧА ПРОГРАМА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ І НАУКИ**  
(найменування навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів  
другого (магістерського)

рівня вищої освіти  
(вказати рівень вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)  
(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою  
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)  
(назва освітньої програми)

мова навчання українська

Слов'янськ, 2021 р.

Розробники:

**Абизова Л.В.**, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рецензенти:

**Синченко О.М.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

**Степанов В.В.**, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

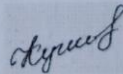
Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри  Федь В.А.

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Керівник групи забезпечення



Кушакова І. В.

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою  
Державного вищого навчального закладу  
«Донбаський державний педагогічний університет»

«30» серпня 2021р.  
протокол №1

### 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2, самостійної роботи здобувачів – 5	16 год.	6 год.
	Практичні	
	14 год.	6 год.
	Самостійна робота	
	год. 90	год. 108
	Вид контролю: екзамен	

*Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія освіти і науки» є підвищення рівня філософської культури здобувачів, формування у здобувачів цілісного розуміння освіти і науки як вагомих інститутів сучасного суспільства та чинників розвитку суспільства і особистості, формування фахівців, здатних до виконання професійних завдань освітнього та інноваційного характеру в закладах освіти.*

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання,  
результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни (обов'язкових, вибіркового)  
«Філософія освіти і науки»**

<b>Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми</b>	<b>Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми</b>	<b>Методи навчання</b>	<b>Методи контролю</b>
<p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 2. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>СК 1. Здатність усвідомлювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>СК 5. Здатність моделювати, проєктувати та реалізовувати науково-експериментальну діяльність у системі середньої освіти в широких мультидисциплінарних контекстах, нових або незнайомих середовищах за наявності неповної чи обмеженої інформації.</p>	<p>ПРН 1. Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування середньої освіти в Україні у перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах.</p> <p>ПРН 7. Планувати, організувати і здійснювати науково-педагогічні (експериментальні) дослідження у сфері середньої освіти на засадах академічної доброчесності; аналізувати, узагальнювати і презентувати результати дослідження; доводити власну наукову позицію.</p>	<p>Словесні методи: інтерактивні лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-демонстрації з використанням мультимедійного обладнання);</p> <p>Практичні методи: практичні заняття, діалог, дискусії, робота в групах, робота в парах, «мозкова атака», «мозковий штурм», метод рефлексії;</p> <p>Наочні методи: методи спостереження, ілюстрації, демонстрації, презентації, метод створення ментальних карт.</p>	<p>Спостереження за активністю здобувачів, доповідь, есе, наукове повідомлення, презентації, виконання контрольних завдань, екзамен.</p>

### 3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	усього		зокрема					усього		зокрема			
			л	п	лаб	інд	с.р.			л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1 Філософія освіти в структурі філософських знань	29	2	2			25	22	2					20
Тема 2. Феномен освіти в історико-філософському дискурсі	4	2	2				12	2					10
Тема 3. Освіта як вид духовного виробництва і соціальний інститут	24	2	2			20	10						10
Тема 4. Феномен особистості і філософське осмислення можливостей освіти	4	2	2				22		2				20
Тема 5. Предметна сфера філософії науки	24	2	2			20	22	2					20
Тема 6. Виникнення науки і основні стадії її розвитку	29	2	2			25	22		2				20
Тема 7. Логічна структура науки	2	2					8						8
Тема 8. Методологічний арсенал науки	4	2	2				2		2				
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>16</b>	<b>14</b>			<b>90</b>	<b>120</b>	<b>6</b>	<b>6</b>				<b>108</b>

### 4. Програма навчальної дисципліни

#### 4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Філософія освіти в структурі філософських знань	2	2
2	Феномен освіти в історико-філософському дискурсі	2	2
3	Освіта як вид духовного виробництва і соціальний інститут	2	
4	Феномен особистості і філософське осмислення можливостей освіти	2	
5	Предметна сфера філософії науки	2	2

6	Виникнення науки і основні стадії її розвитку	2	
7	Логічна структура науки	2	
8	Методологічний арсенал науки	2	
Разом		16	6

#### 4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Філософські аспекти освітньо-педагогічного дискурсу	2	
2	Історико-філософські контексти науки і освіти	2	
3	Освіта в глобалізованому світі	2	2
4	Освіта і особистість	2	
5	Наука в культурі сучасної цивілізації	2	
6	Динаміка науки як процес породження нового знання	2	2
7	Методологія наукового дослідження	2	2
Разом		14	6

#### 4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Освіта як феномен культури та соціальний інститут	25	30
2	Інновації в сучасній освіті: перспективи-ризик-сподівання	20	30
3	Типи наукової раціональності	20	20
4	Етичні аспекти науки XXI століття	25	28
Разом		90	108

### 5. Критерії оцінювання результатів навчання

*Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти*

За накопичувальною 100 - бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
	90 - 100 балів	відмінно
89 - 75 балів	добре	
60 - 74 балів	задовільно	
26 - 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 - 25 балів	неприйнято	

## 6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання для вхідного, поточного та підсумкового контролю, взаємоконтролю (взаємооцінювання), самоконтролю (рефлексія, самооцінювання), усного, письмового опитування, оцінювання самостійної роботи (повідомлення, есе, презентація, ментальна карта, таблиця, тощо), семестровий екзамен.

### Питання до екзамену

1. Наука і освіта як предмет філософської рефлексії.
2. Загальна характеристика основних проблем філософії науки.
4. Наука в системі культури. Багатоаспектність феномена науки.
5. Співвідношення світоглядних, філософських, методологічних, логіко-гносеологічних і соціологічних аспектів науки.
6. Соціальна сутність та функції науки.
7. Виникнення науки і закономірності її розвитку.
8. Основні історичні етапи розвитку науки.
9. Гносеологічна проблематика в історико-філософському дискурсі.
10. Концепції істини у філософії.
11. Постпозитивізм: головні ідеї та персоналії.
12. Концепція критичного раціоналізму К.Поппера.
13. Теорія наукових революцій Т.Куна.
14. Методологія науково-дослідницьких програм І. Лакатоса.
15. "Методологічний анархізм" П.Фейєрабенда.
16. Наукове знання як система, його особливості і структура.
17. Принципи верифікації та фальсифікації як способи демаркації наукового та ненаукового знання.
18. Диференціація та інтеграція наук.
19. Наукова картина світу, її історичні форми і функції.
20. Форми становлення і розвитку наукового знання: факт, проблема, ідея, гіпотеза, теорія.
21. Тенденції розвитку сучасної науки.
22. Ідеали та норми наукового дослідження.
23. Сутність і структура науково-пізнавальної діяльності.
24. Раціональне та ірраціональне в пізнавальній діяльності.
25. Рівні і форми пізнання.
26. Критерії науковості знань.
27. Класифікація наук.
28. Наукове та позанаукове знання в сучасній культурі.
29. Структура і функції наукової теорії. Закон як ключовий елемент теорії.
30. Методологічний арсенал науки.
31. Наука як теорія і метод.
32. Сутність і структура наукового методу пізнання.

- 33.Класифікація наукових методів.
- 34.Характеристика методів емпіричного дослідження.
- 35.Характеристика методів теоретичного дослідження.
- 36.Наукові традиції та наукові революції. Типи наукової раціональності.
- 37.Метод і методологія.
- 38.Метод, методологія і методика: сутність і співвідношення понять.
39. Технократія і технофобія як крайні світоглядні оцінки НТР і її соціальних наслідків.
- 40.Етичні проблеми науки ХХІ ст. Сцієнтизм та антисцієнтизм.
- 41.Філософсько-педагогічні ідеї античності.
- 42.Категоричний імператив І.Канта як основа освітньо-педагогічних взаємодій.
- 43.Філософсько-педагогічні ідеї Г.Сковороди в сучасній освітній практиці.
- 44.Принцип «спорідненої праці» у філософії Г.Сковороди та його актуальність у сучасній освітній практиці.
- 45.Вища освіта в Україні в контексті сучасних цивілізаційних змін.
- 46.Філософія освіти в структурі філософських знань.
- 47.Умови та фактори виникнення філософії освіти. Комплексний (інтегративний) характер філософії освіти.
- 48.Етико-філософські засади освітнього процесу.
- 49.Протистояння науково-технічної та гуманітарно-культурологічної парадигм в дискусіях про освіту.
50. Сутність і функції неперервної освіти.
- 51.Освітні ідеї в некласичній філософії (позитивізм, прагматизм, екзистенціалізм).
52. Соціокультурні контексти освіти : освіта і держава, освіта і наука, освіта і церква, освіта і родина.
- 53.Феномен особистості і філософське осмислення можливостей освіти.
- 54.Роль освіти в динаміці механізмів соціальної взаємодії, в особистому і публічному житті сучасної людини.
- 55.Мета і особливості трансформації системи освіти в Україні в контексті глобалізаційних процесів сучасності.
- 56.Освіта як чинник стратифікації суспільства та соціальної мобільності.
- 57.Наука і освіта: характер взаємозв'язків і перспективи взаємодії.
- 58.Сутність і форми демократизації сучасної освіти.
- 59.Освіта як стратегічний ресурс розвитку суспільства. Вплив глобалізації на сучасні університети.
- 60.Освіта в інформаційному суспільстві: проблеми і перспективи.



## 7. Рекомендована література

### Основна

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків.: ХНАУ, 2017. 272 с.
2. Добронравова І.С. Практична філософія науки. Збірка наукових праць. Суми: Університетська книга, 2017. 352 с.
3. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172с.
4. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти, 3-тє видання, виправлене та доповнене. Львів: "Новий Світ-2000", 2020. – 296 с.
5. Філософія освіти і науки : навч. посібн. / І.С. Алексейчук та ін. 2-ге вид. переробл. та доповн. Слов'янськ: Вид-во Б. Маторіна, 2019. 365 с.

### Допоміжна

1. Абизова Л.В. Феномен особистості і філософське осмислення можливостей освіти "Дні науки філософського факультету – 2017", Міжн. наук. конф. (2017; Київ). Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський уні-верситет", 2017. Ч. 8. С.140 - 145.
2. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць. Гол. редактор Г.П. Шевченко. Вип. 5 (80). Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. 248 с.
3. [Національна академія педагогічних наук України — 25 років \[інформаційний довідник\]. Київ: Видавничий дім «Сам», 2017. 144 с.](#)
4. [Національний освітньо-науковий глосарій. Київ: ТОВ «КО НВІ ПРІНТ», 2018. 524с.](#)
5. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
6. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): збірник наукових праць / За ред. Кременя В. Г. Київ : Сам, 2017. 400 с.
7. Філософія освіти і науки : навч. посібн. / В.П. Загороднюк та ін. Київ: Знання України, 2017. 348 с.
8. Філософія науки: підручник. І. С. Добронравова та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет». 2018. 255 с.
9. Філософські засади коригування вітчизняного освітнього простору. Сучасна освіта – доступність, якість, визнання: збірник наукових праць XI Міжнародної науково-методичної конференції, 13–14 листопада 2019 року, м. Краматорськ. під заг. ред. С. В. Ковалевського. Краматорськ : ДДМА, 2019. С. 11 – 13.

## 8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Сайт Українського філософського фонду. Режим доступу:  
<http://www.philosophy.ua>
- 2.Олександр Сидоркін: яка вона – освіта майбутнього? Режим доступу: <http://studway.com.ua/oleksandr-sidorkin/>
- 3.Огнев'юк В. О. Ідея освіти [Електронний ресурс] В.О. Огнев'юк. Освітологічний дискурс. № 1. Режим доступу : [http://www.nbu.gov.ua/e-journals/osdys/2010\\_1/10ovoio.pdf](http://www.nbu.gov.ua/e-journals/osdys/2010_1/10ovoio.pdf)
4. Освіта України в ХХІ столітті: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=46734>
5. Освітня система України на ринку міжнародних освітніх послуг. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli/4.htm>
- 6.Перспективи освітньої системи в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli/4.htm>
- 7.Сучасний стан та тенденції розвитку освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу:  
[http://5ka.at.ua/load/bankivska\\_sprava/suchasnij\\_stan\\_ta\\_tendenciji\\_rozvitku\\_osvitnikh\\_mozhливостей\\_naselennja\\_ukrajini\\_referat/7-1-0-24062](http://5ka.at.ua/load/bankivska_sprava/suchasnij_stan_ta_tendenciji_rozvitku_osvitnikh_mozhливостей_naselennja_ukrajini_referat/7-1-0-24062)

**Бібліотеки:** <http://www.lib.com.ua/> <http://slav-library.dn.ua/>

**Енциклопедії і довідники:** <http://vesna.sammit.kiev.ua/>  
<http://www.slovnyk.org/Ink/dic.html>

## 9. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Філософії освіти і науки»

<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=149>.

